that should be connected with burials: a burnt crotal and a penannular brooch (Fig. 3) were discovered at a higher location on the investigated hill. Based on the chronology of the discovered metal finds, the burials could have been made at the excavated site during the 8th–13th centuries.

Darius Kontrimas

Šventininkų senovės gyvenvietė

2014 m. atliekant archeologinius žvalgymus projektuojamo magistralinio dujotiekio jungties tarp Lenkijos ir Lietuvos vietoje, Lietuvos teritorijoje, Kaišiadorių r., Kruonio sen., Šventininkų kaime, slėnyje prie Lapainios upelio dešiniojo kranto lokalizuota galima senovės gyvenvietės vieta. Rasta keletas akmenų su dirbinio paviršiaus požymiais (Bertašius M., *Dujotiekio jungties tarp Lenkijos ir Lietuvos, trasos Lietuvos teritorijoje, 2014 metų archeologinių žvalgymų ir istorinių tyrimų apie nekilnojamąsias kultūros paveldo vertybes Alytaus, Kauno ir Vilniaus apskrityse ataskaita*, Kaunas, 2015, p. 30).

Žvalgomieji archeologiniai tyrimai Šventininkų spėjamos gyvenvietės vietoje atlikti 2015 m. lapkričio mėnesį. Šventininkų kaimas yra apie 4 km į P nuo Kruonio, valstybinės reikšmės krašto kelio 129 Antakalnis–Jieznas–Alytus–Merkinė R pusėje. Į PR nuo kaimo yra 2,6 km ilgio V–R kryptimi ir 0,5–1 km pločio P–Š kryptimi Kalvių ežeras. Pagal Lietuvos Respublikos teritorijos skaitmeninio erdvinio žemės paviršiaus lazerinio skenavimo duomenis (SEŽP_05LT) generuotame vietovės reljefo (*hillshade*) plane matyti, jog šis ežeras buvęs gerokai didesnis, tęsėsi dar bent 1,5 km į V (iki kelio 129). Dabar jau užakusioje R ežero dalyje teka Lapainios upelis. Tyrimų vieta yra buvusio ežero kalvotame pusiasalyje. Tirta kalva yra iki 13 m aukščio, šlaitai kyla nuo H_{abs} 90,00 m iki H_{abs} 103,00 m aukščio. V pakrantėje vizualiai išsiskiria nedidelis pusiasaliukas, galbūt buvusi salelė – spėta gyvenvietės vieta (apie 50x40 m dydžio). Anksčiau tyrimų vieta naudota žemdirbystei, šiuo metu tai ganykla.

Buvusio ežero Š–ŠR krante yra žinoma Šventininkų senovės gyvenvietė (UK 37335), kurią dar 1994 m. aptiko E. Šatavičius. Gyvenvietė datuota mezolito laikotarpiu (*ATL 2009 metais*, V., 2010, p. 456). 1995 m. A. Girininkas archeologinių žvalgymų metu Kaišiadorių r., dešiniajame Laipainios krante, aptiko dvi mezolitu datuojamų titnaginių dirbinių radimvietes (*LIIR*, f. 1, b. 2514, p. 17, 22). 1995 m. radimvietė yra apie 160–200 m į PR nuo tirtosios vietos.

Žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu Šventininkų spėjamos senovės gyvenvietės vietoje ištirta aštuoniolika 1x1 m dydžio šurfų (18 m²), žvalgytas apie 6000 m² plotas (1 pav.). Šurfuose 2, 4 ir 7 po dirvožemio sluoksniu fiksuotas 5–10 cm storio pilkšvas smėlingos žemės sluoksnis – kultūrinis sluoksnis su titnago radiniais, preliminariai datuotas vėlyvuoju paleolitu–mezolitu. Šurfe 5 dirvožemio sluoksnyje rasta lipdyto puodo dugno šukė, penkios smulkios lipdytų puodų sienelių šukės bei viena šukė su gnaibytiniu ornamentu (keramikos tipą pagal paviršiaus apdirbimą nustatyti labai sunku, nes aptiktos šukės labai fragmentiškos) – kultūrinis sluoksnis šurfo vietoje apardytas XX a.

Šurfuose 10–12 po 0,4–1,2 m storio deliuvio sluoksniais fiksuoti 30–50 cm storio durpių sluoksniai ir pilkšvas įžemio smėlis. Archeologiškai vertingas kultūrinis sluoksnis apardytas, tikėtina, uolienų dūlėsiams slenkant šlaitu (deliuvio sluoksniuose aptikti keli titnagai).

Šurfuose 13 ir 15 po deliuvio sluoksniais fiksuotas 20–30 cm storio pilko, pilkšvo smėlio kultūrinis sluoksnis su titnago radiniais (2 pav.) ir smulkiomis lipdytų puodų šukėmis (brūkšniuotu, kruopėtu paviršiumi?). Šurfuose 16–18 įžemis – rusvas priemolis, molis fiksuotas 20–30 cm gylyje. Archeologiškai vertingas kultūrinis sluoksnis šurfų vietoje taip pat apardytas ūkinės veiklos metu – radiniai aptikti nuimant velėną.

Žvalgymų metu rasti tik 4 titnago radiniai – visi buvusio pusiasaliuko ar salos Š krante (dabartinėje durpingoje vietoje). Tai trys nuoskalos ir viena skeltė. Iš viso tyrimų metu aptikti 53 titnagai, kurių didžiąją dalį sudaro nuoskalos ir skeltės, tarp kurių 3 gremžtukai, grąžtelis, ašmenėlis. Titnago radiniai datuojami vėlyvuoju paleolitu – bronzos amžiumi.

Tyrimų metu aptiktas keramikos šukes dėl jų fragmentiškumo tiksliau datuoti sudėtinga, rastos tik dvi stambesnės šukės (3 pav.) gali būti tiek bronzos, tiek geležies amžiaus. Tirtoje vie-

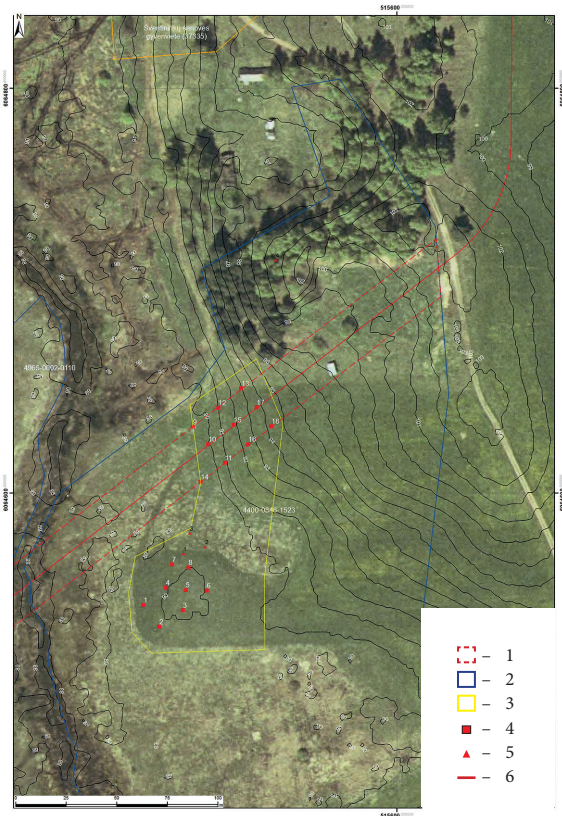

1 pav. Tyrimų vietos situacijos planas: 1 – projektuojama darbų zona (24 m); 2 – suformuoti kadastriniai sklypai; 3 – žvalgytas plotas; 4 – tirti šurfai; 5 – radimvietės; 6 – dujotiekio linija. D. Kontrimo brėž.

Fig. 1. Situation plan of the investigated area: 1 – planned work zone (24 m); 2 – cadastral plots; 3 – surveyed area; 4 – test pits; 5 – find spots; 6 – gas line

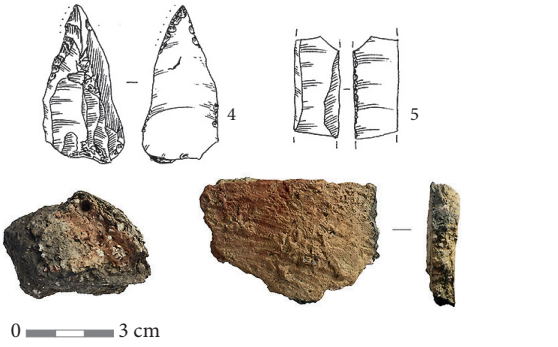

2 pav. Titnaginiai radiniai: 1–3 – gremžtukai; 4 – grąžtelis; 5 – ašmenėlis. G. Gudaitienės piešt.

Fig. 2. Flint finds: 1–3 – scrapers; 4 – a borer; 5 – a small blade

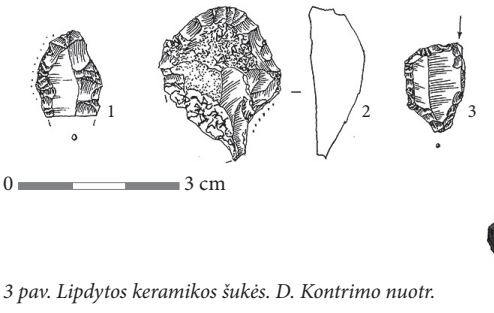

3 pav. Lipdytos keramikos šukės. D. Kontrimo nuotr.

Fig. 3. Sherds of hand built pottery

toje buvusi vėlyvojo paleolito – ankstyvojo bronzos amžiaus gyvenvietė, kuri galbūt yra jau žinomos apie 160 m į Š esančios Šventininkų senovės gyvenvietės (UK 37335) tąsa. Ji gali driektis dar bent 200 m į P, iki 1995 m. radimvietės.

Šventininkai Old Settlement

During the field evaluation at the site of conjectured Šventininkai Old Settlement on the E shore of a former lake, eighteen 1 x 1 m test pits (a total of 18 m²) were excavated and roughly 6000 m² surveyed. On a small peninsula–former island distinguishable on the shore, a 5–10 cm thick cultural layer with flint finds was recorded. Small sherds of hand built pottery were also found in the plough layer. Further to the N, a 20–30 cm thick cultural layer with flint finds (Fig. 2) and sherds of hand built pottery (Fig. 3) was recorded on the former shore slope. The flint finds dated very broadly. At the investigated location, there was an Upper Palaeolithic–Early Bronze Age settlement, which could be part of the already known Šventininkai Old Settlement, which lies about 160 m to the N and extends at least another 200 m S to the 1995 find spot.

Darius Kontrimas

Vilūnų senovės gyvenvietė

2014 m. projektuojamo magistralinio dujotiekio jungties tarp Lenkijos ir Lietuvos, Lietuvos Respublikos teritorijoje archeologinių žvalgymų metu Viliūnų kaime (Kaišiadorių r., Kruonio sen.) pagal topografinių žemėlapių analizę lokalizuota spėjamos gyvenvietės vieta pakilumoje (Bertašius M., *Dujotiekio jungties tarp Lenkijos ir Lietuvos, trasos Lietuvos teritorijoje, 2014 metų archeologinių žvalgymų ir istorinių tyrimų apie nekilnojamąsias kultūros paveldo vertybes Alytaus, Kauno ir Vilniaus apskrityse ataskaita*, Kaunas, 2015, p. 30, 31).

2015 m. lapkričio mėnesį spėjamos gyvenvietės vietoje atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai. Vilūnų kaimas yra apie 4 km į P nuo Kruonio, valstybinės reikšmės krašto kelio 129 Antakalnis–Jieznas–Alytus–Merkinė R pusėje. Į R nuo kaimo yra 2,6 km ilgio V–R kryptimi ir 0,5–1 km pločio P–Š kryptimi Kalvių ežeras. Pagal Lietuvos Respublikos teritorijos skaitmeninio erdvinio žemės paviršiaus lazerinio skenavimo duomenis (SEŽP_05LT) generuotame vietovės reljefo (*hillshade*) plane (1 pav.) matyti, jog šis ežeras buvęs gerokai didesnis, tęsėsi dar bent 1,5 km į V (iki kelio 129). Dabar jau užakusioje R ežero dalyje teka Lapainios upelis. Pelkėtoje durpingoje vietoje, be kalvotų buvusio ežero pakrančių, išsiskiria ir 6–7 kalvelės – buvusio ežero salos. Žvalgomųjų tyrimų metu tirtos dvi kalvelės – labiausiai į V nutolusi ir P kalvelė. Pirmoji kalvelė-sala yra apie 120 m ilgio (PV–ŠR kryptimi), apie 48 m pločio (P–Š kryptimi), apie 2 m aukščio – paviršiaus altitudė kalvelės vietoje kyla nuo H_{abs} 90,00 iki H_{abs} 92,00 m aukščio (ties aukščiausia vieta). Antroji kalvelė yra apie 130x125 m dydžio, apie 3 m aukščio (ties centrine dalimi) – paviršiaus altitudė kalvelės vietoje kyla nuo H_{abs} 90,00 iki H_{abs} 93,00 m aukščio. Tyrimų vietoje ilgai buvo vykdoma intensyvi žemdirbystė, pastaruoju metu auginami kukurūzai. Atliekant tyrimus derlius jau buvo nuimtas.

Šiauriausioje saloje jau yra žinoma Vilūnų senovės gyvenvietė (UK 22107), kurią 1995 m. aptiko A. Girininkas. Tada žvalgomųjų tyrimų metu surasti 62 neolito dirbiniai. Tiriant šurfą (šurfas neištirtas iki įžemio, nes neleido sklypo